

MIRADOR

SETMANARI DE LITERATURA, ART I POLÍTICA

Preu: 20 cèntims - Pelai, 62. Telèfon 15300. - Subscripció: 2'50 pessetes trimestre

SORTINT DEL 1930

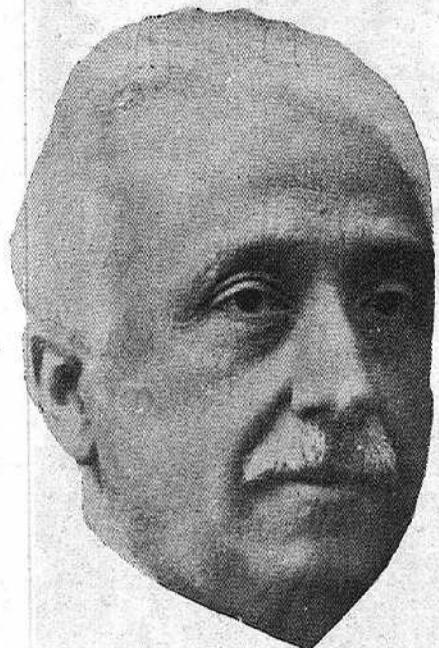
Resum de l'Anyada

La història, indubtablement, no tindrà més remei que inscriure l'any 1930 a les seves pàgines. I això per bastants conceptes. Començat amb la caiguda de Primo de Rivera, el dictador dels set darrers anys, acabat amb la revolució republicana del senyor Alcalà Zamora, ex-ministre de la corona, i transcorregut entre les evolucions del govern del general Berenguer, que vol preparar a corre-cuita unes eleccions, les quals sempre tendeixen a allunyar-se, l'any 1930 s'assembla molt, no direm a una fita, però sí a un grau de la vida nacional. I els esdeveniments que durant aquest any han tingut lloc, tan aviat sembla que es projectin una llum mútua, com que s'ombregin els uns als altres.

Examinem-los per ordre. Cagué Primo de Rivera. Al cap de set anys d'arbitrarietats poc sortoses, les lleis econòmiques, contra les quals no cabia censura prèvia ni represió de cap mena, començaren a donar fe de vida en forma d'una baixa ostensible de la peseta; i el país, que amb una indiferència atònita s'havia deixat endogolar, i, que, probablement hauria portat la corda al coll tants anys com fos, ara s'agitava, impulsat pel terror d'una catàstrofe financiera. I el dictador no hi podia res. La frase de Felip II, «no els havia enviat a lluitar amb els elements», havia de sovintejar entre les reflexions del general Primo de Rivera, que, en un accés de candor, s'havia imaginat salvar el país d'una manera casolana i un pensament miraculosa. No hi havia lluita possible contra la realitat dels fets. No es podia legislar contra la derivació fatal de la interdependència econòmica característica dels temps moderns. Allò que no podien fer els espanyols; convèncer el general que no havia de salvar-los, ho féu en pocs dies el món sencer, actuant la palanca econòmica d'una manera inconscient. Per això l'autor del cop d'Estat del 13 de setembre de 1923, al ple del seu optimisme, quan es veia més segur i més dominant que mai, va trobar-se que se li ensorrava la terra sota els peus i desapareixia per esco-

poble estava cordialment interessat en aquesta empresa i de si el procediment utilitzat era el que calia per a dur-la a terme. Però és innegable que la base del poder que es volia aixecar per a fer impossible el retorn de situacions polítiques d'opressió no era ni podia ésser d'altre que el poder directe del poble.

Es públic que el senyor Alcalà Zamora, en veure's detingut, no s'ha amagat de do-

Figures de l'any: el senyor Niceto Alcalá Zamora

nar el nom de tots els que integraven el moviment. I això no pas en un moviment de traïció, incompatible amb la posició lleial que ocupa; sinó per a demostrar fins a quin punt és seriós i respectable el moviment que ell capitaneja, vistes les persones que hi participen. Si aquesta convicció s'arrelés també a les altes esferes del govern, potser s'estalviarien moltes desgràcies i ruïnes donant per feta sense necessitat de revoltes perilloses i sotmetent-se en conseqüència a una transformació que tard o d'hora es farà inevitable.

Finalment, hi ha qui adopta una tercera posició; i creiem que és la del general Berenguer i la gent que el volten.

Ells, abans de tot, es fixen en un fet: que la caiguda del general Primo de Rivera no fou deguda a un cop nacional, sinó a unes repercussions d'ordre internacional. De manera que, per bé que la dictadura fou eliminada, no n'estan pas les causes que van produir-la; causa que ells atribueixen a que el poble no sap organitzar-se en instruments de govern per a imposar d'una manera ordenada i normal la seva voluntat.

Cal, doncs, per primera providència, fer funcionar un ordre, sigui com sigui; els problemes d'ordre internacional que van determinar la caiguda de la peseta encara subsisteixen. Només podran resoldre's si la nació està constituïda d'una manera normal. Dit amb paraules més senzilles: cal constituir un parlament on es deliberi i on es pugui prendre les decisions, que, de moment, ens són necessàries. La peseta no tenia altre procediment d'estabilitzar-se més que en un parlament. Hi ha pressa, doncs, a arribar al parlament.

¿Quin dels dos sistemes té més probabilitats d'èxit? L'un és heroic, radical; l'altre moderat, immediat. Diríem que el segon és el que prevaldrà, si no fos que la història ens diu que no sempre les solucions més modestes són les més factibles. Tot depèn d'una temperatura passional molt difícil de precisar.

L'èxit del govern pot dependre del fet que pugui arribar ben aviat a celebrar les eleccions; ell s'hi encamina tan de pressa com pot. Per ara veiem que, malgrat el seu esforç, no pot córrer gaire. I en la velocitat d'aquesta cursa treballosa està tot el secret.

Passi el que passi, però, és bo que ens acostumem a no creure en miracles polítics; no caiguem en l'error del general Primo de Rivera. Dels tres personatges que hem glossat, ell és qui més s'equivocava. Quan vindrà una solució, no hi ha dubte que es dreçaràn nous problemes i que res no s'adobirà d'una manera fulminant. Tant si la solució arriba a ésser la invasió del poder pel poble com la continuació d'un Govern que vol substituir-lo per creure que el poble, com instrument de sobirania, és inepte, la feina a fer serà tan dura i tan penosa, que caldrà estar previnguts per no caure en la decepció de veure mancat un cop de teatre.

Aquesta és la única planeta que gosem fer per l'any nou, de passada que el desitgem benaurat per als nostres lectors estimadíssims.

De Dijous — a Dijous

EL MARISCAL JOFFRE

En escriure aquestes ratlles, sembla que s'hagi iniciat una lleugeríssima millora en l'estat del mariscal Joffre, encara que, malauradament, aquesta petita treva no deixa gaire marge a l'esperança.

Durant aquests dies de la malaltia del vencedor del Marne, s'ha produït arreu del món un moviment de simpatia tan gran envers el malalt, que seria difícil trobar un antecedent que pugui comparar-s'hi.

No és solament la francofilia l'element determinant d'aquest acte d'assistència de milers d'homes al voltant del llit del moribund: la simpatia del malalt és potser la causa directa que ha fet germinar tantes simpaties.

Joffre és el ciutadà-soldat. Certament és un militar de carrera, un home que ha estat seixanta anys militar. Però fixeu-vos bé — i d'això tot el món se n'ha adonat, encara que molta gent no s'hagi detingut a pensar-hi — que aquest home que ha estat un dels grans capitans del nostre temps, l'home que en cert moment ha tingut a la mà la responsabilitat de l'esdevenidor de grans nacions, era, abans que militar, un ciutadà. De les diverses branques de la carrera militar, va seguir la que té més ofici i un aspecte més aviat tècnic que militar: la d'enginyer. I l'enginyer militar Josep Joffre no va fer mai política, ni abans de la guerra, quan ja era generalíssim de l'exèrcit, ni durant la guerra, ni després de la guerra. Va defensar la llei dels tres anys de servei, perquè creia que era necessària per a la defensa nacional. I un cop guanyada la batalla del Marne, se'n va anar a casa quan al govern va semblar-li bé, i ha tingut la discreció de deixar discutir la seva obra sense demanar la paraula. Ni ha fet política ni ha fet soroll, i el món encara és sensible a la delicadesa dels homes importants que saben complir el seu deure fent la menor quantitat possible d'estrepit.

Davant de les polèmiques que s'han suscitades sobre qüestions de l'alt comandament de la guerra, Joffre ha callat sempre, limitant-se a dir: «La història ens jutjarà a tots».

Després de França, cap país el venerava com Catalunya. Era un català del Rosselló, i se sentia català. Durant la guerra i després de la guerra molts dels nostres havien anat a visitar-lo a París i al Rosselló. Acabada la guerra, l'any 1920, ens tornàvem les visites presidint els Jocs Florals. Joffre era un home franc, un xic reservat, el tipus d'un bon home. Per la seva figura semblava més un viticultor o un pagès d'aquests que acuden als mercats de l'Alt Empordà que un militar. I, no obstant, el fill del boter de Ribesaltes havia d'ésser el generalíssim de l'exèrcit francès, l'home que havia de tenir la més alta responsabilitat en una guerra en la qual les principals nacions de l'Europa occidental es jugaven el seu esdevenidor.

En el moment en que el vencedor del Marne, el ciutadà-soldat, està potser al punt crític del trapàs, els catalans, que veiem en aquest català eminent l'home que va salvar d'un perill greu la nació i la cultura de les quals som fills, acompanyem el malalt amb la nostra simpatia i els vots més sincers.

W.

L'any 1931 marcarà una nova etapa en la història d'Espanya

Tant diràs!

Diumenge passat tingueren lloc a Sitges uns actes d'homenatge a la reina de les modistes barcelonines i la seva cort d'honor.

En el sopar del Pavelló de Mar, Domènec de Bellmunt parlava de certs elements reaccionaris els quals s'imaginen les festes de les modistes com una bacanal contínua, etcètera, etc. L'orador insisteix una i una altra vegada sobre la serietat i puresa que traspuen els actes.

A Camps Margarit, home de món, no devia fer-li molta gràcia l'intens color blanc amb què es tenia la festa en passar pels llavis d'En Bellmunt. I quan aquest deia que no era possible veure enlloc ni una engruna de mala intenció, Camps Margarit interrompé:

—La portem amagada!

Paraules de joventut

Amb Camps Margarit devien coincidir alguns dels comensals del banquet, especialment els joves. En brindar Josep Maria Lledó i Figueres, digué que ell solament podia parlar en nom de la joventut inexperta. Quan hagué acabat, algú proposà que en nom de la joventut experta parlés Miquel Utrillo (fill).

El nen Utrillo clogué el seu parlament dient:

—Allò de la joventut experta... cadascú fa el que pot!

Noies, no badeu!

Una de les esplèndides noies sitgetanes que seua a la presidència al costat de Josep Maria de Sagarra, li disparà una pregunta: —Escolti, senyor Sagarra: vostè és solter o casat?

L'interpellat, naturalment, s'apressa a dir quin és el seu estat civil. A continuació, coaccionat per la torbadora bellesa de la veïna de taula, Sagarra declara que assisteix a les festes de les modistes per a veure si troba una noia que li faci peça. Aquestes manifestacions deuen causar sensació, car d'aquí endavant, quan el promès de la xicoteta relegat a l'altre extrem de taula li faci algun senyal afectuós, ella farà com aquella que no se n'adona.

Alcalde complet

No és solament Barcelona el municipi que s'honora amb un alcalde lluit i galant. La vila de Sitges té en la persona del seu batlle senyor Planas i Robert, un home el qual, a més de les ensenyances del càrrec, sap portar amb gràcia la barba grisa i les seves dots mundanes.

Diumenge a la nit, en el «Prado» i durant el ball de gala. Els organitzadors diuen al senyor Planas i Robert com els fóra agradable que dansés amb la reina de les modistes barcelonines. El senyor batlle assenteix de bon grat i ofereix el braç a la senyoreta Teresa Virgili. Llavors, creient facilitar-li la cosa, els joves de la comissió li insinuen:

—Els músics tocaran el que vostè vulgui. Potser un pasdoble?

El senyor Planas i Robert, somrient:

—No, no... Jo ho ballo tot!

MIRADOR INDISCRET

27 pessetes de pollastre

L'escultor Rebull parla del Nadal i de les inevitables derivacions pantagruèliques pròpies de la diada, a una colla d'amics.

—El que més em desespera—explica—és el fet que el pollastre de Nadal sigui una cosa tan sumament aprofitable. Dura una infinitat de dies que la família us el va administrant entremig de les filigranes culinàries més inesperades. I... francament, no em fa cap gràcia que em recordin continuament que t'has gastat vint-i-set pessetes pel pollastre!...

Fotogènic burlat

L'altre diumenge, a la tribuna del camp de l'«Europa», Busquets, el popular fotogènic barceloní, felicità l'interpret d'uns quants films dels anomenats nacionals, mostrava a un grup d'amics unes proves cinemo-fotogràfiques en les quals apareix cantant al costat d'una divinitat de senyoreta que no semblava pas escoltar-lo gaire embadalida.

A propòsit d'això, Busquets intentà fer-hi un comentari d'espírit, sense reeixir:

—Remarqueu quina cara d'ensopiment!

I un dels amics, molt amatenit i donant-li un copet a l'espall:

—Decididament, la única que deu poder adoptar-se sentint-te cantar a tu.

A En Busquets, que confia anar aviat a Hollywood a fer sonar, la resposta va fer-li molt poca gràcia.

L'imminent llibre d'En Pla

...exposarà les teories filosòfiques i religioses de Francesc Pujols. Perquè Francesc Pujols s'ha empecat, tal com sona, una religió amb tots els detalls: ni falta el ritual d'una nova missa i dels guarniments eclesiàstics dels futurs sacerdots.

Aquesta religió—diu Pujols—no pot fallar. És la que fa millors tractes als seus adeptes: els suprimeix l'infern i és completament independent de la moral. No pot fallar de cap de les maneres.

Les idees republicanes

d'En Pujols

MIRADOR ha publicat mantega vegada les declaracions de republicanisme fetes de tant en tant per En Francesc Pujols, obligat a respondre als que li pregunten a quin partit pertany.

Vàrem publicar la resposta que va fer a aquell que, trobant-lo en un banquet republicà, el va felicitar perquè pertanyia a la República: «A ser monàrquic sempre hi som a temps», li va dir En Pujols.

També vam publicar que quan li van preguntar, un altre dia, si era monàrquic o republicà, va respondre: «Sóc republicà, però vaig i vinc».

Ara podem publicar la resposta donada darrerament. En Pujols, després de la pregunta de consuetud, va dir: «Per ara republicà, més endavant veurem».

I com que a algú això li va semblar que feia olor de monarquia, En Pujols el va tranquil·litzar dient-li: «Encara que m'arribés a veure monàrquic, no perdi l'esperança de veure'm tornar a la República».

En el banquet, per cert celebrat contra la prohibició de les autoritats, que els amics d'En Joan Casanoves li van donar a Sant Sadurn d'Anoia, quan va tornar de l'exili, En Francesc Pujols, en un parlament fet al final de l'àpat, després d'haver fet grans elogis de l'homenatjat, va dir:

—Jo, senyors, amb un home com el nostre Casanoves, aniré sempre a tot arreu. Si em diu: «A la República», aniré a la República... i si em diu: «A la Monarquia»... m'hi pensaré.

Francesc Pujols a Montserrat

D'ençà que En Francesc Pujols va decidir anar a passar l'estiu tot l'any a la torre que té a Martorell, va molt sovint a Montserrat.

—De tots els llocs que he visitat—ens deia Pujols—, Venècia i Montserrat són els que m'agraden més. A Venècia no hi vaig mai perquè ho tinc massa lluny, però a Montserrat ho tinc tan a prop, que aprofito totes les ocasions per anar-hi. Des del balcó del primer pis de casa veig la muntanya de Montserrat com si la tingués damunt de la calaixera. Hi vaig tan sovint com puc. Aquell ambient tan fresc i original, amb aquell olor de boix, m'atrau.

—Després, segons els càlculs dels geòlegs—afegeix Francesc Pujols—, la muntanya de Montserrat d'aquí tres mil anys ja no existirà... De manera que és qüestió d'aprofitar-ho...

«La Favorita» de Guimerà

Feien observar a En Francesc Pujols la semblança que Terra baixa de l'Angel Guimerà té amb «La Favorita», cèlebre obra de Donizetti. L'argument és el mateix. El conflicte, exacte. Només hi ha la diferència que si l'òpera passa entre reis i freres, l'obra d'En Guimerà passa entre pagesos i pastors. És una Favorita en rústic, li deien.

—Sí, bé, vaja—va dir En Pujols—. La Favorita rusticana.

Del temps del Niu Guerrer

Sens dubte fou el pessebre més bo que s'ha vist a Barcelona. Era tot el format de persones de carn i ossos, gent coneguda i principal de Barcelona; només cal dir que el nen Jesuset era... En Vilumara amb unes esplèndides patilles.

—La cuinera ha marxat i avui és la senyoreta la que fa el menjar.
—Per un dia rai, no us morireu!

Els tres Reis d'Orient

L'APERITIU

Cada pare i mare que tinguin una mica de sentit religiós o poètic, en vigílies de Reis, parla als fills en un to semblant: —Es va escaure que la nit de Reis de l'any passat— diu el pare—, vaig arribar una mica tard a casa. En obrir el cancell ja vaig notar que havia d'empènyer molt la porta, i és que per la banda del jardí entraven els reis, i la seva glòria i resplendor omplien tot el pis i per això jo no

Capitell de Sant Cugat del Vallès (Arxiu Mas)

podia entrar. Em vaig treure l'abric i el barret, vaig penjar el bastó i cuita corrents vaig anar a rebre els Reis. La mamà ja s'havia llevat. Tu dormies en un soc. Els cavalls i els camells es van quedar al jardí i alguns van pujar fins a la galeria cavalcant un núvol, com els reis. Un elefant del rei Negre va entrar al trot fins aquí, al mig del menjador. Quan els patges el van poder aturar, l'elefant, que anava tot carregat d'automòbils, va aixafar amb la trompa aquell auto gros, que ja tens espalltat, i el va posar sobre aquesta taula. Arribaven els Reis. El blanc tenia una barba com de cotó fluix, el ros la tenia com de pèl de panotxa, i al negre, com que no porta barba, se li veia una cara lluenta com un xarol. Varen entrar a la teva cambra. El negre et va fer un petó, el ros et va acotxar i el blanc va posar la seva carona sobre el teu llit. D'ençà que van entrar els Reis, la nena no va tossir més. Tots tres li van fer mannyagues i li varen posar aquella nineta de goma a la mà.

—I no li varen portar més coses perquè és massa petita i encara no sap què són els Reis.

—Es clar. I llavors, en sortir de la cambra, varen anar a veure el pessebre. Dintre el portal de Betlem es va fer una claror daurada, es sentia una musiqueta de violons, el bou i la mula miraven amb uns ulls molt oberts i rodons, el pollastre que porta aquella dona que va cap al portal esvolategava de tan content i van sortir unes flors molt petites al mig de la molsa. Quan els Reis se n'anaven, em pensava que la fressa de les capses i del paper d'emboïcar joguines, que hi havia per terra, et despertaria. Els cavalls, els camells i els elefants que s'havien esperat al jardí es varen acabar tot el blat de moro i l'escarola que els havien deixat a punt, però no van menjar-se la col·lecció de cactus, ni van trepitjar els rosers, ni van aixafar aquells quatre arbrets que vam plantar l'any passat, el cirerer, la prunera, el presseguer i l'albercoquer. Una gran nuvolada blanca, molt resplendent, que s'havia posat sobre el jardí, esperava els Reis. I durant una bona estona vaig veure els caps de's tres Reis, els caps dels camells, les trompes dels elefants enlairades, i es veien passar tot d'àngels i tot d'estrelles tremolant.

—Que era obert el cel, papà?
—Es clar que devia ser obert.
—I es veia Nostre Senyor?
—No, això no. De tanta claror que hi havia al capdell de tot no es veia res.

Durant vuit dies, a cada casa on hi ha nens viu una llegenda com aquesta. La vigília i la nit de Reis, la ciutat és un mercat de joguines, els pares i mares en van carregats i els cavalls de cartó i les nines

de mida natural treuen el cap per la fines-treta dels automòbils.

A la tarda del dia dels Reis, l'encís del gran miracle està romput. L'aspecte utilitari de la diada també està romput: els nens, sobreexcitats per l'emoció, ja no fan bondat. Més de la meitat de les joguines ja són trencades. No obstant, espatllada i tot, cada joguina conserva encara una mica del prestigi que li dona el fet de procedir d'un basar celeste.

I per grans que us feu, per molt que envelliu, conserveu una visió personal de la història i la mitologia de la diada.

Entre nosaltres l'home que millor sent l'encantament de l'Epifania és un vell de setanta set anys, el poeta, mestre en Gai Saber, Apelles Mestres. Potser no el comou l'aspecte religiós, però ningú com ell no cospa la pietat, la poesia i l'encís de la part llegendària.

No és cap secret que l'artista ha arribat a col·leccionar sis mil adoracions. Les carteres on es conserva, degudament ordenada, aquesta col·lecció, única al món, fan un metre i mig d'alçada. Reduït gairebé a la ceguera, el poeta no pot contemplar la seva col·lecció, però la col·lecció augmenta amb un ritme igual. Mirant molt, quasi ensuamant el gravat, el dibuix o la fotografia, l'artista arriba a tenir una idea de la composició i per instint n'endevina i precisa l'època. No podent explorar la col·lecció, ha de limitar-se a conservar en una cartera totes les adoracions que recull o li són ofertes durant l'any. A finals d'any, ajudat per la seva cambra, classifica les adquisicions i va col·locant-les a la cartera que correspon a cada gravat, segons l'època i l'escola artística.

Per arribar a reunir sis mil adoracions es necessita l'esperit col·leccionista d'Apelles Mestres. No obstant, l'artista no es fa il·lusions. Tornant d'un viatge a Itàlia, En Renart va dir-li que si l'encís la col·lecció i la començés de cap i de nou, sense admetre cap de les adoracions que ara té, arribaria a reunir tantes adoracions com volgués. El camp és immens, i durant els últims vuit o nou segles, sobretot durant els períodes gòtic i Renaixement, milers d'artistes van demostrar predilecció per aquest tema.

La col·lecció d'Apelles Mestres és obra de vint anys. L'origen de la col·lecció és degut a la necessitat de fer un peritatge artístic: l'entusiasme va venir després. Fa vint anys l'artista va adquirir una pintura sobre coure, que no fa més d'un pam d'alçada, en la qual hi ha una magnífica adoració dels Reis. Evidentment es tracta d'una obra de Rubens o del taller de Rubens. Desitjant comprovar-ho, Apelles Mestres va cercar totes les adoracions de Rubens i de la seva escola, i tot estudiant el cas va trobar-se que havia reunit un centenar d'adoracions. El tema va interessar-lo, i la col·lecció va començar a créixer. Aviat van barrejar-se les adoracions de pastors a les dels Reis, i la col·lecció va començar a omplir carteres. I ara, si voleu fer un obsequi a l'artista envieu-li qualsevol fotografia o qualsevol retall de diari on hi hagi una adoració, encara que es tracti d'una caricatura o d'un anunci d'una botiga de joguines amb un dibuix representant els tres Reis Màgics. L'original del magnífic dibuix de l'Apa publicat la setmana passada a la primera pàgina de MIRADOR ha passat ja a la col·lecció, i si l'Apa no li hagués ofert l'original, el col·leccionista s'hauria acontentat amb la reproducció.

Davant la col·lecció d'adoracions reunida per Apelles Mestres es pot estudiar tota la història de la pintura i escultura cristianes, amb l'avantatge que la monotonia del tema facilita la tasca. No hi ha cap tema de la història sagrada ni de la història profana tan sumptuosa com aquest. Des dels calvaris a l'embarcament de Citera, no trobareu cap assumpte tan poètic i tan decoratiu. La sumptuositat del tema fou el primer mòbil que decidí reunir aquesta col·lecció, però era natural que el col·leccionista en tregués tot el suc i estudiés tota l'evolució iconogràfica. Apelles Mestres ha publicat dos estudis sobre les adoracions, el primer a *Hojas Selectas*, i el segon, el més complet, podeu trobar-lo al volum XI del *Boletín de la Real Academia de Buenas Letras de Barcelona*.

La història de l'adoració dels Reis només la conta l'evangeli de Sant Mateu. Diu que havent nascut Jesús, «uns Màgics vingueren d'Orient a Jerusalem». I preguntaren: «On és el rei dels jueus que ha nas-

cut? Perquè hem vist la seva estrella a l'Orient i venim a adorar-lo.» Herodes feu preguntar als sacerdots i escrives on havia de néixer el Crist, i li respongueren que estava escrit que naixeria a Betlem de Judà. «Llavors, Herodes, cridant en secret els Màgics, s'informà minuciosament del temps en què se'ls aparegué l'estrella.» Herodes va guiar els Màgics cap a Betlem dient-los que s'informessin bé de l'Infant i que quan l'haves-

Apelles Mestres. Heus ací, respon, un altre punt difícil de resoldre satisfactoriament. Durant catorze segles, els tres màgics convertits en reis han estat blancs. Però en un alt relleu de 1300 que es conserva al monestir d'Estrasburg hi ha dos episodis i en tots dos es veu un rei Negre de pura raça, amb el nas arromangat, llavis abultats, cabell crespat i sense pèl a la barba». Apelles Mestres no coneix cap rei Negre més

Retaula del Museu Episcopal de Tarragona (principis del segle xv)

(Arxiu Mas)

guessin trobat li ho fessin saber, perquè ell també volia adorar-lo. «I heus ací que l'estrella que havien vist a l'Orient anava davant d'ells, fins que, en arribar, s'aturà on estava l'Infant. I entrant a la casa trobaren l'Infant amb Maria, sa mare. I prosternant-se l'adoraren, i oberts llurs tresors li oferiren or, encens i mirra. I haguda resposta en somnis que no tornessin a Herodes, se'n tornaren per altre camí.» Llavors va venir la degollació dels Innocents.

Aquesta és la única referència que tenim dels Reis. Els altres evangelistes no en fan esment.

Observi's, doncs, que no se sap quants eren, que només sabem que eren uns màgics. Del fet que oferissin tres presents se n'ha deduït que els màgics eren tres. La referència evangèlica no diu que fossin reis. La realitat d'aquests màgics és simbòlica i té el seu origen en la profecia de David, segons la qual «els reis de Tarsis, de les illes d'Àràbia i de Saba, vindran a oferir-li dons». Però, segons Sant Jeroni—i segueixo l'estudi d'Apelles Mestres—, «no eren reis, sinó homes aplicats al coneixement de les coses naturals.»

El souvenir més emocionant que ens resta de l'Epifania és l'estrella. Una tradició diu que l'astrònom i màgic Zarathustra havia anunciat que sota els primers successors de Cirus, a la regió més occidental de l'Àsia, naixeria un infant d'una verge pura destinat a canviar la faç del món. I avui, David Forbes i altres astrònoms han comprovat que l'estrella que va coincidir amb el naixement de Jesús i que van veure els màgics és el cometa de Halley. Els tenen antecedents del pas del cometa des de l'any 625 abans de Jesucrist i la seva història va molt lligada amb grans esdeveniments històrics. Molts dels nostres lectors recordaran l'aparició del cometa de Halley l'any 1910 i l'al·larmia que hi havia en el període que la Terra havia de travessar la cua del cometa, un ròssec de 357.000 milles angleses de llargada.

De les catacumbes fins al segle v apareixen en les adoracions dos, tres o quatre reis i fins a sis, diu Apelles Mestres, segons l'espai de que disposa l'artista. Des del segle v se'n veuen només tres, nombre que degué decidir l'oferta de tres dons, l'or, l'encens i la mirra de què parla Sant Mateu.

Al segle vii, un anglès de tanta erudició com imaginació, que segons diu Apelles Mestres, va recollir els més preciosos estudis històrics i les més absurdes llegendes, el venerable Beda, convertí els màgics en reis, «descriu minuciosament els tres personatges com si els hagués vist i tractat, consignant llurs noms, edats, color de llurs rostres, vestits, sabates... tot ho anotà, sense deixar lloc al més petit dubte».

Quant als noms dels màgics, o reis, sofríren, diu Apelles Mestres, moltes transformacions, però, finalment, Kasper, Jaspas, Hesper, es convertí en Gaspar; Malcus, Melchior, Melchion, en Melcior; Balasar, Baldasar i Walthausen, en Baltasar.

I passem a la història del rei Negre. Quan i com nasqué el rei Negre?—es pregunta

antic. Mig segle més tard apareix un rei Negre en una pilastra de la catedral de Wurtzburg. Des de llavors els artistes comencen a emnegir el rostre d'un dels tres Reis, i a finals del segle xv és ja de rubrica que hi hagi en les epifanies un rei negre. Aquest rei, que tant servei ens fa perquè les criatures facin bondat, va ésser, diu Apelles Mestres, objecte de predilecció

Capitell de la catedral de Tarragona (Arxiu Mas)

dels artistes. El presentaven com un home molt poc seriós, vestit sempre a la última moda com un jove elegant, i mentre els altres dos Reis, generalment, adoren agenollats, «molts cops de quatre grapes», el rei Negre sempre s'està dret exhibint les seves línies apolínees.

Insensiblement, els Reis es van convertint en opulents burgraves, margraves i landgraves, solemnement vestits i desfilant per paisatges amb castells senyorials. La cova del naixement es converteix en un palau o en imponent ruïna romana. Tintoretto, el Veronès i Rubens fan desaparèixer l'element rústic i situen l'escena en «superbs palaus que omplen de grans senyors, guerrers, patges, soldats, cavalls i gossos». La gran època de la pintura espanyola és una excepció. «El Greco, Murillo i Ribera pinten adoracions de pastors—pastors pobres, tristos i miserables—, però cap de Reis. Zurbarán i Velázquez en pinten solament una cadascú; però, quina pobresa!»

Modernament es pinten adoracions de tres menes: tradicionals, erudites i naturalistes. Apelles Mestres acaba així el seu estudi: «El curiós és que d'aquests tres Reis que no han estat Reis, ni han estat tres, a la catedral de Colònia us en mostren les calaveres, amb corones i tot.»

MANUEL BRUNET

«Mirador» nocturn. —Avui que és Cap d'Any, en lloc de parlar dels emperadors i els papes que es dedicaven a fabricar calendaris i a tallar i dividir el temps com una sèria caòtica i estrellada, en lloc de parlar de Sant Silvestre amb la seva tiara de planetes i anant a coll i be del gall dindi de l'eternitat, permeteu-me que parli una mica de nosaltres, vull dir dels que fem MIRADOR.

Una vegada Manuel Brunet em deia que si tiraven un parell de bombes a l'Ateneu Barcelonès, desapareixerien les tres quartes parts de la literatura catalana i del periodisme barceloní, i això és una gran veritat. Perquè s'ha de saber i entendre que en aquesta biblioteca de l'Ateneu, no excessivament confortable, tacada de tinta i de glòria, amb unes fulles de palmera que et freguen el nas de dia, i uns pàmpols de vidre verd que et freguen el nas de nit, s'hi han escrit la majoria de drames, novel·les, contes, articles i reportatges que nosaltres posem al mercat i a la circulació diària, amb més bona voluntat que fortuna. Si ens tanguessin l'Ateneu, molts no sabríem escriure; necessitem precisament aquesta mica de llana negra dels pupitres i aquesta estiba de llibres que demanem al bibliotecari per fer bonic, però que no ens decidim a llegir mai. Necessitem la mandra de l'un i de l'altre que de seguida es converteix en impertinència, i que ve a interrompre el treball de la nostra ploma i que té tots els aires d'un diàleg subterrani, però que de fet ens suggereix un adjectiu, o ens porta una idea, com un pinyó ensucrat, a la punta de la llengua. Necessitem tot això, i necessitem que el cafeter Ramon Batalla ens vingui a explicar un crim o un remei per la diabetis, en el precís moment en què estàvem a punt d'atrapar un consonant difícil o en què se'ns acudia un mot agre i feliç contra un significat element reaccionari de la població.

Aclarida la necessitat de l'Ateneu, no seria cap imbecilitat afirmar que sense l'Ateneu no hi hauria MIRADOR. Perquè la part més important del nostre setmanari es crea els diumenges des de les dotze de la nit fins a les quatre de la matinada a la biblioteca de l'Ateneu; es pot dir que en les hores citades nosaltres som els amos del local, i trequem la disciplina rígida; i fins alguna nit compareix Rafel Moragues, dit Moragues, vestit de bruixot i cantant trosos molt importants d'òpera italiana, que acaben d'aclarir-nos les idees. En aquests moments els elements bàsics de MIRADOR es deshumanitzen i es converteixen en una mena de rata-pinyades angelicals i laborioses que van enganxant mosquits de lletra negra sobre les fulles de paper, i de tant en tant amb la febre del treball se'ls acaba la tinta, i van a l'ampolla de «Waterman's» a carregar l'estilogràfica de mosquits.

Manuel Brunet, director del nostre setmanari, quan està tip de seure pels balancins i de fer rodar la Teologia com una mena de sabó blanquíssim per dins del gran safareig de les anècdotes diàries, se'n va a un recó i es posa a escriure com un condemnat a galeres; entre les ulleres, el fum i els cabells espatllats escriu les coses de més compromís de la revista, i fa aquests articles de fons sense firma que han produït tant efecte. Ara tenim entre nosaltres Ignasi Armengou, que se'n va a anar a Madrid i s'ha passat moltes setmanes sense treballar, però com a càstig Manuel Brunet el lliga al seu costat amb un collar de punxes i una gran cadena al coll i li fa escriure dijous blancs i dijous negres i dijous de tota mena.

Màrius Gifreda, que és d'una mandra imperial, i que té a càrrec seu tot el que fa referència a les arts, es passa tres hores i mitja per escriure una dotzena de ratlles. Somriu damunt del paper com una pantera que ha acabat la gana i s'entreté passant les ungles sobre l'esquena d'un llargandaix t'mid. Màrius Gifreda escriu amb unes lletres altes i grosses plenes de pompa, com aquelles lletres que escriven les senyores del Gran Segle sempre que es trobaven en estat intermitent.

Just Cabot es dedica a insultar-nos a tots una mica i a fer-nos pessigolles a la moral com una gran llagosta de rostoll amb ulleres i corbata, però sense armilla, que se't clava al clatell. Just Cabot és el que dona més rendiment de tots, i produeix original d'impremta amb la precisió i la rapidesa d'una màquina calculadora.

Víctor Hurtado va encetant i estripant quartilles i mastegant idees genials en estat embrionari; de tant en tant agafa el barret i l'abric per anar-se'n, però torna seure al costat d'en Brunet com si hagués de confessar-se d'un crim meravellos.

Rosend Llates es va escurant el coll i va i ve d'una taula a l'altra, amb una dotzena de llibres a l'esquena; ara es dedica a escorcollar les obres dels capellans del xvii francès, i fins sap de memòria mig sermó de Massillon. Cansat d'edicions de 1847 i de 1872, es deixa caure en una cadira i escriu quatre versos o un article amb unes ratlles ondulant com serpses d'aigua.

Jo em dedico a xerrar i a destorbar els altres i quan ja em cau la cara de vergonya escric aquests aperitius tronadets, que serveixen per distreure les senyores d'una certa edat, una mica desencisades de les barbes dels caputxins.

Altres elements del MIRADOR es dediquen a escriure indiscrecions o a examinar-se les dents en el mirall del lavabo, però no cito els noms perquè no hi tinc tanta confiança. Aquests que cito avui, primer dia de l'any, i que procuro treure'ls els drapats al sol, i de passada descobrir el com i el què del nostre setmanari, ja sé que no s'ofendran, perquè hi ha molta amistat i fins és possible que aquest escrit meu els faci una certa gràcia.

JOSEP MARIA DE SAGARRA

ESPECIALITAT EN LA MIDA

Jaume I, 11
Tel. 11655

Viatges Marsans, S. A.

Rambla Canaletes, 2 i 4 - BARCELONA

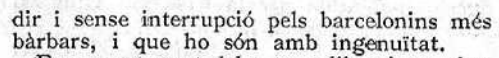
Bitllets de Ferrocarrils Nacionals i Estrangers - Passatges Marítims i aeris
Viatges a "Forfait" - Excursions acompanyades - Peregrinacions, etc.

INFORMES
I PRESSUPOSTOS GRATIS

mirant a fora •

ve, doncs, a demanar-me que per la mèvia ploma sigui denunciat un cas alevós i flagrant d'anti-urbanisme, cas interessantíssim que cal indispensablement fer públic a tota pressa; ço que molt de bon grat faig.

El carrer de la Creu Coberta, avui dia anomenat Avinguda Milans del Bosch, però que s'ha d'anomenar Avinguda Frederic Mistral, és un dels més bells i útils passeigs de la ciutat nova. És útil amb el ben entès que no s'aturi allà on l'actual esbojarrada urbanització l'ha aturat. Pel pla adjunt es

veu ben be que la Creu Coberta ha d'acabar en la placeta que forma, davant del mercat de Sant Antoni, l'encreuament dels carrers d'Urgell, Sant Antoni Abat, Manso i Rondes de Sant Pau i de Sant Antoni. En aquest encreuament és de tota necessitat la creació d'una gran plaça, ço que no seria molt difícil perquè les cases que els Ajuntaments anteriors han deixat edificar imprudentment en aquests llocs són finques de poc preu.

Si no es prolonga fins al límit sudst l'Avinguda de la Creu Coberta, no sabem pas per què serveix aquest passeig embotellat, avui dia gairebé desert d'edificacions i de vianants a causa d'aquest embottellament. Cal advertir que si les finques que caldria expropiar per a la creació de la susdita plaça de Sant Antoni són de poc preu, menys valuosos són encara els terrenys que caldria expropiar i les edificacions que caldria demolir per tal de completar l'Avinguda de la Creu Coberta, la qual hauria de comunicar directament la Plaça d'Espanya amb la imaginària Plaça de Sant Antoni. En aquesta zona d'expropiació, els immobles són escassos i més roïns que enfront del mercat: hi abunden els solars vagarosos, les barraques i hangars agitanats.

En un d'aquests solars, en el lloc que indica la taca negra del pla (i això és el més greu d'aquest afer de la Creu Coberta del senyor Milans del Bosch), justament dintre el traçat de la prolongació del Passeig de Frederic Mistral, el nostre Ajuntament autoritza ara una nova edificació, una casa de set pisos de construcció òptima, els fonaments de la qual ja estan posats, edifici que després d'estar llest caldrà expropiar a un preu oneros.

Aquest fet és tan ostensivament perjudicial per a la ciutat, que hom arriba a dubtar pel els arquitectes municipals no se n'hagin adonat: hom està temptat de creure, en conseqüència, que aquest edifici i tots els que anteriorment s'han deixat construir sobre el traçat de l'Àvinguda de Mistral tenen la seva raó d'ésser i que fins és més convenient deixar-los construir i expropiar-los a l'hora de prolongar l'avinguda, que no pas impedir aquestes edificacions i obrir sense entrebancs el Passeig de Mistral fins a la Plaça de Sant Antoni. Però això costa tant de creure, que no serà tal vegada impertinent de demanar als tècnics, o a qui de dret, com ho pot demanar el més humil dels ciutadans que dia per altre paguen cèdules, impostos d'"inquilinats" i altres factures del fisc, de demanar, dic, la raó d'aquestes edificacions tan poc edificants.

Altrement haurem d'atorgar raó a aquells derrotistes que rondinen si aquesta terra és inguariblement anàrquica i salvatge, i si ho és ja a partir de les classes directores i de les forces vives, la vivor de les quals posa pell de gallina.

La vida política de la U. R. S. S. dona sorpreses. Les crisis ministerials esclaten tot d'una, sense que se'n sapiga mai gran cosa. Un dia, se sap que tal és suspecte, que tal altre s'ha desviat de la línia general... El comunista herètic és eliminat ràpidament. Ara ha tocat el torn a Rykov, president del Consell de Comissaris del Poble i president del Consell del Treball i de la Defensa. De moment, té un mes de festa, expirat el qual serà retirat definitivament. Aquesta eliminació prova l'omnipotència de Stalin, el dictador que ja ha liquidat sis membres eminents del «Politbureau» tal com estava constituït a la mort de Lenin: Zinoviev, Kamenev, Trotski, Bukharin, Tomski, Rykov... A qui toca, ara?

La nova Cambra polonesa enllesteix. En un sol dia, el 16 de desembre, ha expedit la primera i darrera sessió ordinària de fi d'any. El govern hi presentà tot de projectes dels quals, que foren ràpidament aprovats. Un d'ells estúpida que, d'ara endavant, caldran trenta firmes, i no quinze, com calien fins ara, perquè una interpellació abasti l'honor d'ésser discutida. A més a més, el mariscal Semy té el dret de suprimir del diari oficial els discursos que no siguin conformes al jurament de lleialtat que tot diputat ha hagut de prestar.

El jove Randolph Churchill, fill de Winston, ha donat una sèrie de conferències sensacionals, als Estats Units.

Randolph Churchill és bell com Byron i practica l'atzagaiada. El títol d'una de les seves conferències era: 'El que jo faria si fos dictador del món.

Definí Mac Donald i els seus col·legues com «una banda de xarlatans polítics»; Baldwin, com a «dotat de totes les qualitats d'un bon púding: feixuc, compacte i gras», etcètera.

Segons la premsa, tant les conferències com l'apollini conferenciant han tingut un gran èxit, sobretot entre les senyores de certa edat.

Georges Bernhard, ex-diputat demòcrata del Reichstag, ex-redactor-cap de la Vossische Zeitung, és un dels periodistes republicans de més autoritat al seu país. Heus aquí com descriu, en llenguatge figurat, el gabinet Brining:

«Imagineu-vos un vaixell que navega de nit

entre roques. El capità, sacsejat per la tempesta, resta al lloc de comandament. No té confiança en la tripulació. Oficials i mariners, en reciprocitat, no en tenen en ell. Uns li reprotxen manca d'energia i de decisió i demanen que passi el comandament a un dels oficials, fògós i temerari. Però una part de la tripulació és més raonable: critica el capità, però comprèn que qualsevol canvi en el comandament de la nau, en plena tempesta, comportaria el naufragi. Una altra part, encara, resta fidel per esperit de disciplina.

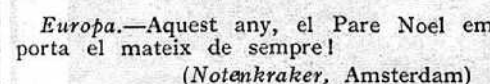
» Mentre el vaixell voga, batut per les onades, uns pirates corren per les roques amb llanternes enceses, intentant induir en error el capità i fer-li estavellar la nau contra les roques. Ja es freqüen les mans pensant en el botí que podran recollir.

«Ja heu endevinat que el capità és Brüning, que la tripulació està composta de dretes, socialistes i centre, i que els pirates són els racistes.»

Heus aci una altra historieta popular entre els exiliats italians.
«El perfecte italià—ha dit un ministre—ha d'ésser feixista, intelligent i honrat.»
Però com que la perfecció és impossible en aquest món, si és feixista i intelligent, no és honrat; si és honrat i feixista, no és intelligent; si és intelligent i honrat, no és feixista.

A fi d'estendarditzar la nomenclatura de les malalties i que un mateix estat morbíd sigui etiquetat de la mateixa manera en tot el país, l'Acadèmia de Medicina de Nova York ha reunit una conferència nacional, en la qual s'ha establert la numeració de les malalties i dels òrgans del cos. Així, diuen, serà evitada tota confusió.

—Què tal? Què fa el vostre 758?
—Ja n'estic bé, però ara tinc un 45 al 612
i se m'ha inflat una mica el 317.

El nostre país té encara per a la curiositat del periodista i del viatger prou aspectes inèdits per a permetre-li l'ocasió de descobrir-nos. És un país d'esconegut, i, per tant, de grans possibilitats turístiques.

moltes vegades, però, hem de lamentar que les informacions que es publiquen en els periòdics estrangers obeeixin més a una idea apriorística i fantàstica de les nostres coses, que no pas al propòsit lleial de captar la realitat. Al periodisme se li han de tolerar moltes llicències. Altres vegades, però, hem de reconèixer que els periodistes que vénen de fora s'encaren amb aquesta realitat i ens revelen matisos i contrastos que nosaltres mateixos tardàriem a descobrir.

Avia li ha tocat el torn a Jacques Marsillac, enviat especial de *Le Journal*. Ha passat per Madrid i ha escrit que aquesta ciutat era com «una vella dama casada amb un banquer germano-americà, la riquesa de la qual, una mica pesada, no li ha fet pas perdre la seva noblesa de capital». I fent una comparació, ha afegit que «Barcelona era més vici i més moderna, i que donava la impressió de l'alegre treball que enriqueix».

La visió potser no és ben completa, però tampoc és inexacta. Madrid, fins fa uns vint-i-cinc anys, era una vella dama noble passada de moda. Una dama plena de distinció i de grandesa austera perfilada en el fons nítid del cel de Castella i voltada de la solitud grisa de la plana, a penes transitada per freres i medicaments. Madrid, però, en aquests darrers temps ha rebut un gran impuls i d'una manera sobtada, damunt de la base sòlida i egèrgia de Felip V i Carles III i damunt de la resignada sordidesa dels seus barris populars, els banquers del Nord i la munificència de l'Estat han anat bastint una ciutat nova, d'acord amb els canons arquitectònics del moment. El salt

ha estat considerable. Entre la ciutat vella i la ciutat nova no hi ha hagut aquells punts de transició que calien per endolir el contrast. Per això la dama vella i noble del barri de Palau fa una parella desigual anant del braç del banquer de la «Gran Vía», americanitzat i amb tot l'aire de *parvenu*. La «Gran Vía» representa pròpiament el gest innovador de Madrid. Un gest que no ha pas pogut realitzar sense esforç, sinó lluitant amb la resistència dels elements tradicionals, per això la «Gran Vía» és un gest forçat. Les institucions i confraries que tenen la missió històrica d'evitar que els prin-

I. ARMENGOU

Gràcies a l'actitud dels nacionalistes, els racistes i tot de gent així, el Govern alemany ha prohibit la projecció del film *Res de nou a l'Oest*, que aquestes darreres setmanes s'ha projectat a Barcelona.

A la Dieta prussiana, un diputat nacional-socialista al qual preguntaren si havia vist el film, cridà: «Gràcies a Déu, no!» Com a glossa de la frase el diari socialista *Vorwärts* publicava una caricatura amb aquesta llegenda: «—Heu estat a la guerra?—Gràcies a Déu, no.—Heu vist el film de Remarque?—Gràcies a Déu, no.—Molt bé; així, firmeu aquest manifest contra l'escàndol d'aquest film.»

Una de les acusacions contingudes en l'informe del ministeri de la Reichwehr, incriminava el rostre d'un dels actors, Wolheim, perquè tenia l'aire d'un veritable criminal. Innegablement, no és una beatut, però fa un dels papers més simpàtics del film i fóra una pretensió excessiva voler que tots els soldats alemanys hagin semblat galans joves. Però el més curiós és que en *El preu de la glòria*, film americà que assolí un gran

cipis de la raó prenguin massa ales, van oposar els seus interessos als dels ciutadans, i amb uns immobles sense cap prestigi van barrar el pas a la gran avinguda i li han fet donar uns voltes completament il·lògiques. Això vol dir que la vella dama severa domina el seu company, el «bussinesman» ostentós.

Malgrat aquestes contradiccions, la Gran Via madrilenya té una decoració completament americanitzada. Gratacel·les, cinemes monumentals, grans magatzems, anuncis lluminosos, interminables fileres d'automòbils, tot contribueix a donar un ambient exòtic a la gran artèria urbana. Un ambient que no deixa d'influir en la moral d'una generació d'oficinistes i mecans amb tendències a l'esport, al jazz-band i a l'aire del Guadarrama i que acabarà escanyant les fonts més pures del castissisme popular.

Al català que fa molt de temps que no ha visitat Madrid i que ha fet massa cas de determinades informacions depreciatòries, aquesta «Gran Via» espectacular el sorprèn com un fenomen de vitalitat amb el qual no comptava. El barceloní, particularment, no pot abstenir-se de fer comparacions, que naturalment sempre han de resultar superficials, per tal com es basen en coses externes.

La mateixa cosa li passa al madrileny que ve a Barcelona. Tot seguit queda impressionat per l'espectacle de la nostra ciutat moderna. A totes les altres coses, que sempre són de millor qualitat i d'un mèrit inalterable, no els dóna gaire importància.

No obstant, als madrilenys i els barcelonins que tenen per les seves ciutats un afecte íntim i intel·ligent, el que més els interessa no són precisament aquests *scenaris* de ciment armat que pot improvisar un grup capitalista qualsevol, sinó aquella gràcia recòndita i incomparable que els anys han donat a les ciutats.

De totes maneres entenem que tant Madrid com Barcelona localitzen massa en la seva il·lusió urbanitzadora i modernitzant les seves ambicions dignes de grans metropòlis, les quals queden mal parades dintre d'uns nuclis congestionats. La gran missió de Madrid hauria d'ésser rebrar cada dia més l'estepa que el volta, i la gran missió de Barcelona hauria d'ésser la d'acabar d'una manera dictatorial amb l'urbanisme anàrquic de les ciutats catalanes. D'aquesta manera l'orgull de la capitalitat seria més legítim que no pas ara.

I. ARMENGOU

CUCURULLA, 2, 1.º

Neurastenia, Impotència (en totes les seves manifestacions), mal de cap, cansament mental, pèrdua de memòria, vertigens, fatiga corporal, tremolors, dispepsia nerviosa, palpitations, histerisme i trastorns nerviosos en general de les dones i tots els trastorns orgànics que tinguin per causa o origen esgotament nerviós.

Les Gragees potencials del Dr. Soivré,
element essencial del cervell, medull'laïtot elistema nerviós, regenerant
la, conservant la salut i prolongant la vida; indicades especialment als
tota mena d'excessos, als que verifiquen treballs excessius, tant físics
portistes, homes de ciència, financers, artistes, comerciants, industrials,
militars, les àrques potencials de Soivré, tots els esforços
l'organisme per reprendre's sovint i amb el màxim resultat, arribant a l'ex-
organisme amb energies pròpies de la joventut.

Basta pendre un flascó per convèncer-se'n

Venda a 5'50 ptes. fliaseó, en totes les principals farmàcies d'Espanya, Portugal i Amèrica

NOTA.—Dirigint -se i trametent o'25 ptes. en segells de correu per al franqueig a Oficines Laboratori Sòkatarq, carrer del Ter 16, Barcelona, rebreu gratis un llibre explicatiu sobre l'origen, desenrotllament i tractament d'aquestes malalties.

7, QUINTANA, 7. - TELEF. 16102
Entre carrers Ferràn i Boqueria

LES LLETRES

La ciutat i la literatura

L'objecte, com a element de l'obra d'art, ha passat per les més diverses alternatives. Des de les teories tendint a fer de l'art una còpia servil de la realitat, fins als sistemes que pugnen per a l'eliminació absoluta de l'objecte en l'obra artística, s'estén tota una gamma d'opinions, les quals han estat contraposades en totes les èpoques i sota les denominacions més variades.

La discussió sobre aquest punt és, ha estat i serà inacabable. La complicitat del fet que els genis no s'avenen a classificacions i salten per damunt de tota mena d'encasellats. Potser en aquest cas com en molts d'altres la raó resideixi en el terme mitjà: si les produccions literàries, pictòriques, etc., concebudes sense altra ambició que la d'arribar a copiar fidelment la realitat, són obres mancades, a la mercè de tots els embats del temps i de les modes; les elucubracions de tants pretesos artistes, partidaris decidits de l'art per l'art i enemics acèrrims de tot realisme, pateixen també dels mateixos defectes; llur transcendència no va més enllà de la que vol concedir-li el reduït grup d'iniciats pel qual és entenedor el singular llenguatge emprat per l'autor.

Serveixi aquest preàmbul per a expressar la nostra convicció que si l'obra d'art vol assolir aquell valor intrínsec perdurable a través del temps, ha d'estar connectada amb la realitat i amb la vida; realitat i vida que són sempre unes, malgrat els modes diferents que puguin adoptar en la successió de la història.

Malgrat la innúmera varietat dels temes d'inspiració, no és rar el cas que la majoria dels literats d'una època s'hagin sentit atrets pels mateixos. I pot assegurar-se que, les més de les vegades, el que ha senyalat la preferència han estat motius d'indole extra-literària. És evident la simpatia que els prosistes i els poetes de la nostra renaixença literària sentien pels assumptes rurals. Posats a escatir-ne les causes, ens trobaríem amb la paral·lela renaixença de l'esperit patriòtic, renaixença que portava els literats a considerar que era en les mos-

tres viles i muntanyes on perdurava l'esperit ancestral, mentre les ciutats perdien graus de vida, en contacte amb els costums i el llenguatge forasters.

Més endavant, mentre la urbs guanyava caràcter i fisonomia, quedava a segon terme la nostra vida rural, i anaven callant ara l'un ara l'altre els novel·listes que havien traslladat a llurs obres els conflictes i el tarannà especial de la població camperola. I heus ací que quan la ciutat—Barcelona—ha assolit una vida intensa, habitada per una multitud sotrajada pels problemes del viure modern, en aquests instants precisos és quan s'ha parlat de crisi de la novel·la.

Nosaltres volem veure les causes d'aquesta crisi en el desinterès absolut que els literats catalans han sentit per la ciutat. Farem les excepcions que calgui, per tal d'encabir entre elles la figura de Narcís Oller, el qual retrata en algunes de les seves obres la burgesia barcelonina del vuit cent. Però, després de l'Oller, qui? La ciutat ha restat abandonada als novel·listes banals, generalment en llengua castellana, fabricants d'un convencional districte cinquè.

No tenim pas la intenció d'escriure una guia de Barcelona, però no ens sabem estar de senyalar indrets de la ciutat d'una aguda fotografia literària, que es diria que esperen l'autor capaç d'insuflar la vida als personatges que avui gairebé es despenen tots sols de les parets i de l'atmosfera. Qui pintarà la lenta agonia del carrer Fernando, amb tota la tronada pompa dels llums, dels rètols i de les majestoses botigues? Qui aconseguirà captar — d'esquena al tipisme d'Atracció de Forasters — l'embriagant perfum de les Rambles al capvespre, vibrants de tubs neon, d'olor de nards i de somriures de noia? I el carrer de Pelai i la Plaça de la Universitat, amb els estudiants 1930 i llurs inquietuds; l'esquerra de l'Eixample, vessant de billars, cinemes i sales de ball; i la Diagonal, amb flaire de macadami, de tabac anglès i de roses? Més amunt, tocant gairebé a la muntanya, existeixen uns barris baladrerament literaris: el laberíntic Sant Gervasi, el graciós Putxet i l'aristocràtic Sarrià, perfumats de magnòlies, de pianos i de convents. I si ens adrecem vers Llevant, l'amuntegament de Vallcarca i els santuaris del Coll i de Sant Josep de la Muntanya, curulls d'ex-vots, membres de cera, devoció i fanatisme. Si tornem a internar-nos a la ciutat, hem de travessar l'ex-vila de Gràcia, la de la vida quieta, prenyada però de treball i de delits.

No hem parlat encara dels suburbis barcelonins, cada un amb la seva particular fisonomia. Les merceries, els plats-i-olles i les fotografies de Sans, els bars esportius i les fàbriques de Sant Martí, els cafès de pescadors de la Barceloneta, i les casetes del Poble Sec enfilant-se pel vell Montjuïc, aquest tros de muntanya que s'està morint i que reclama a grans crits el seu novel·lista.

No sabríem donar per acabada aquesta llista sense parlar del districte cinquè. El barri de les Drassanes ha estat desacreditat pels més imbecils dels autors de melodrames, els quals s'han internat pels seus carrers a la recerca de fàcils aiguaforts i de possibilitats revolucionàries. El barri, però, conserva gairebé inèdit el seu encís.

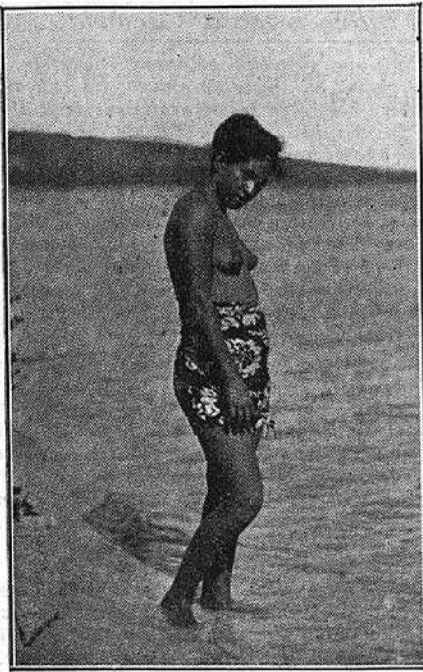
D'aquest contacte de la ciutat amb el literat qui sap si en sortirà la guspira generadora de la nostra novel·la. Mentre esperem que el fet es realitzi, reclamem de les editorials barcelonines una col·lecció semblant a les franceses *Le visage de Paris* i *Le roman de Paris*, col·lecció per la qual descrivissin els nostres literats la vida i l'ambient del tros de Barcelona que els fos més afí.

ANDRÉ A. ARTIS

Narracions de Tahití

LA BIBLIOTECA RODAMON S'HA INAUGURAT AMB EL LLIBRE *Paradisos oceànics*

De seguida us adoneu, llegint aquest llibre d'Aurora Bertrana, que si tot el món tingué el clima de les Illes de la Societat, la moral no tindria cap raó d'existència. Un cel sempre blau, uns cocoters gronxadissos i esvelts i unes flors brillants dins l'aire més tebi, sota el sol més rialler; una terra blanca que us endormisca d'enlluernament i unes nits perfumades de flors i sembrades d'estrelles, netes i radiant com mai hàgim vist; uns éssers nòdrits de tanta amabilitat i harmonia no poden fer ni el bé ni el mal. Viure és deixar-se anar, i

Indígena tahitiana

deixar-se anar és la felicitat, el paradís. En canvi, el mal clima ha ensenyat el mal als homes; el fred que els fa vestir; tancar-se en grutes i en cases; l'escassetat, que els fa envejosos; els elements enemics, que els fan desconfiats i durs. En una paraula, si la moral no està falcada per uns grans dogmes, no hi ha remei.

L'aportació de la nostra escriptura a les lletres catalanes és d'una gran importància; la nostra literatura adquireix tot unes regions que fins ara no havia tocat. Totes les cultures europees donen una gran importància a l'estudi dels països i cultures de les terres exòtiques. I els autors que han tractat d'elles han fruit sempre d'una gran influència damunt de les idees generals de la seva època.

Aurora Bertrana no s'ha limitat a transcriure fredament les observacions que hagi pogut fer durant la seva estada a les illes, ni és lliura a disquisicions morals, sinó que cull amb mans delicades les flors i ens les porta amb tota la seva sentor.

Cada capítol és com un organisme que viu damunt del seu contingut. Més que una col·lecció de capítols endreçats amb una lògica externa, l'obra ens fa l'efecte d'una «suite» musical, on les peces es relacionen per cert parentiu tonal.

Paradisos oceànics—i amb això creiem dir-ne el millor elogi—és una obra que pot llegir-se per la importància del seu contingut i, també, pel sol gust de llegir-la, abandonant-se a la sensació i fent viatjar la fantasia, com si fóssim uns infants grans.

ROSEND LLATES

«LA PARADOXA DEL COMEDIANT»

La paradoxa del comediant, consisteix, segons Diderot, en què el joc dels actors ens impressiona en relació inversa a la seva sensibilitat. La sensibilitat, doncs, és nociva a l'actor—a l'actor en particular i en general a tot artista, a tot creador. Els millors actors seran aquells que tinguin menys sensibilitat, els més freds.

Diderot, doncs, s'acaba amb un tema de creació artística apassionant. Ell el desenrotlla en forma de diàleg—forma molt cara a Diderot per exposar les seves teories estètiques—i es pot dir que aquest diàleg, que no ha estat ell el primer a iniciar, segueix avui amb la mateixa passió. Hom no ha dilucidat encara si les millors obres de creació artística són elaborades amb freda lucidesa o amb una mica d'emoció i de febre. Per a molts això és el que distingeix l'artista romàntic del clàssic. D'ací, segons aquests, la serenitat—i de vegades la fredor—dels clàssics; d'ací el foc, la desigualtat xarbotant dels romàntics.

Diderot no va, però, per aquests camins: l'oposició entre romàntic i clàssic no havia pres, naturalment, estat de consciència, malgrat que, en alguns moments, la qüestió treu brot en la seva obra. Ell no oposa més que la sensibilitat, que fa els actors mediocres, a la impassibilitat, que és, per a Diderot, el do dels grans creadors. Per a comprendre bé la teoria de Diderot cal que ens entenguem clarament sobre el que és per a ell la sensibilitat. Hom usa i abusa avui molt d'aquest mot. Es gairebé l'elogi més preat per un artista. Però és que empenem aquesta expressió en el sentit que li dona la coneguda definició de Kant, segons el qual la sensibilitat és la capacitat de rebre representacions dels objectes per la manera com aquests ens afecten. Com més fina sigui, doncs, la sensibilitat d'un artista, més matisos podrà percebre en la forma, en el color, en els sons, en els moviments i en els afectes. Però per Diderot la sensibilitat no és altra cosa que la facultat d'emocionar-se. Traeix una feblesa dels òrgans i una excessiva mobilitat del diafragma. En realitat Diderot arriba a confondre la sensibilitat amb la irritabilitat. D'ací que pugui dir que la sensibilitat fa perdre la raó, que porta a exagerar, a menysprear, a no deixar tenir cap idea justa de la bondat i de la bellesa, a ésser injust i a ésser foll.

L'abast que ell dona al mot sensibilitat és, no solament confusionari per al lector d'avui, sinó que porta una certa confusió en les mateixes teories de Diderot. Li fa identificar, en primer lloc, l'home de diafragma molt sensible amb l'home de cor. El porta a creure que l'home que sap dominar-se és un home mancat de sentiments. Per això estableix que aquell que observa, que jutja, no sent; que aquell que sent, no jutja.

La impassibilitat dels grans actors en escena, el fet que només els mediocres s'hi emocionin realment, és provat per Diderot amb múltiples i interessants exemples, que ens posen en contacte amb la vida teatral de la seva època. No mancarien exemples per demostrar el contrari. El mateix Diderot no els nega. Més difícil, però, li és de demostrar que els mateixos actors que es comporten amb absoluta serenitat a l'escena, no són sensius i afectuosos en la seva vida particular. Però l'objecció més forta que es pot fer a Diderot és que l'actor no és a l'escena on crea el personatge. El crea mentre medita en el personatge ideal que vol encarnar; mentre s'assaja. A escena, en realitat, no és altra cosa que un copista

d'ell mateix. No fa més que repetir-se. Si alguna vegada hi improvisa, és perquè el seu assaig ha estat incomplet, perquè no està encara satisfet de la seva creació.

Potser, però, el més sorprenent de la paradoxa que Diderot analitza és que, essent ell un gran creador i sobretot un gran crític, un home d'un judici tan clar i penetrant, era també un gran afectiu, un home predisposat a deixar-se impressionar i a emocionar-se. El seu propi geni—vet ací una altra paradoxa—destrueix la seva pròpia teoria.

Es per això, sobretot, que hom no ha cregut absolutament sincer a Diderot en el seu suggestiu assaig. Hom hi ha volgut cercar intencions ocultes. Hom hi ha volgut veure, entre altres coses, una crítica indirecta del teatre del seu temps; de la deformació que en el teatre patia la vida. Si la tragèdia hagués estat el que ell, teoritzador del teatre modern, volia que fos, és a dir, una imatge de la vida actual en lloc d'una sublimació poètica, ¿caldria que els actors fossin també uns impassibles com en les amplificacions de la passió que representaven aleshores?

Sigui com sigui, *La paradoxa del comediant* és una obra rica, suggestiva i apassionadora. Planteja un problema que no ha estat resolt. Convida a la meditació i, més encara, a la discussió. L'autor hi ha sabut posar tota mena de paranys per a captar-se l'atenció del lector.

Enric Lluell, que és un dels pocs casos d'actor i autor que tenim, n'ha fet una traducció (publicada per la Col·lecció Univers) amb molta competència claredat.

DOMÈNEC GUANSE

Acaba de sortir un nou llibre de Víctor Català

CONTRALLUMS

(Narracions)

Un magnífic volum de 330 pàgines: Preu, 5 pessetes

Administració i venda:

Llibreria Catalònia

17, Plaça de Catalunya, 17

ABRICS

La millor col·lecció

els millors preus

Les millors classes

F. VEHILS VIDAL

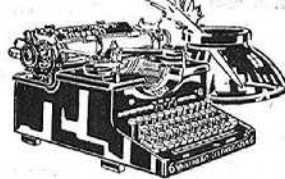
4 bric reclam . . . 75 ptes.
Abric novet . . . 90 ptes.
Abric fantasia . . . 125 ptes.
Abric Austràlia . . . 150 ptes.
Abric folro camussa . 175 ptes.
Trinxeres des de . . 35 ptes.

PLOMES ANGLESES 20 PTES.

Evitareu intervenció de mecànics adquirint una

TORPEDO 6

**FORTA
i
RAPIDA**

Una meravella de la tècnica alemanya
Albiol G. i Riera S. A.
Passeig de Gràcia, núm. 42 - Telèfon núm. 15345

Societat Espanyola de Carbur Metàl·lics

Correu: Apartat 190
Telèg.: "Carburos"

BARCELONA
Mallorca, 232

Telèfon 73013

CARBUR DE CALCI: Fàbriques a Berga (Barcelona) i Corubion (Corunya) :: OXIGEN 99% DE PURESA, Fàbriques a Barcelona i València :: ACETILÈN DISOLT, Fàbriques a Barcelona, Madrid i València :: FERRO MAGNÈSI I FERRO SILICE :: SOCARRIMAT I SECAT de fils i peces seda, cotó i altres teixits :: CALEFACCIÓ INDUSTRIAL de laboratoris i domèstica :: GENERADORS, BUFADORS, MANOMETRES, materials d'aportació per la SOLDADURA AUTOGENA

PRESSUPOSTOS, ESTUDIS, CONSULTES I ASSAIGS, GRATIS

URODONAL

**treu el dolor
de ronyons
perque
dissolt
l'àcid úric**

Estic satisfet del resultat obtingut amb URODONAL en tots els casos en que està indicat.

DR. DOMÍNGUEZ RODRÍGUEZ

Catedràtic de la Facultat de Medicina de Sevilla

Fontbernàt

Sastre

CUCURULLA, 2, 1.º

ALAIN GERBAULT
tot sol
ha voltat tots
els mars del
món sol a bord
del seu petit
«Firecrest»

Llegiu

Perseguint el Sol

(DIARI DE BORD)

Traduït pel Dr. MIQUEL A. BALTÀ

Es el millor llibre escrit pel millor navegant d'aquests temps. La gesta del solitari dels mars, us apassionarà i us ensenyarà moltes coses viscudes per terres paradisíiques

Nombrosos gravats

Preu: 5 pessetes

EDICIONS "ARIEL". - BOTERS, 2

